

کلیات:

سی و پنجمین جشنواره فیلم فجر همزمان با ایام ... دهه فجر ۱۳۹۵ در سراسر کشور به اجرا درآمد. در کنار برنامه‌های این جشنواره معاونت توسعه فناوری و مطالعات سینمایی با هدف بهره‌گیری بهینه از فرصت گردهم‌آیی مردم، هنرمندان و مسئولان در این رویداد سینمایی، به روال همیشگی، اقدام به اجرای طرح «نظرسنجی سی و پنجمین جشنواره فیلم فجر» نمود. این طرح با در نظر گرفتن پنج گروه اصلی از مخاطبان هر دوره از جشنواره، یعنی:

۱. عموم مردم (در تهران و شهرستانها)،
۲. سینماگران و دست‌اندرکاران سینمایی،
۳. مسئولان و تصمیم‌گیران فرهنگی در حاکمیت،
۴. اصحاب قلم و رسانه،
۵. روحانیون، طلاب و هنرجویان مدرسه هنر اسلامی.

برای آگاهی از زیر اهداف زیر طرح ریزی و به اجرا درآمد؛

- ❖ میزان رضایت از روندها و فرایندهای برگزاری جشنواره،
- ❖ میزان رضایت از آثار سینمایی عرضه شده در این دوره از جشنواره،
- ❖ دیدگاه مخاطبان نسبت به وضعیت سینمای ایران در سال ۱۳۹۵،
- ❖ دیدگاه مخاطبان نسبت به سیاست‌های سینمایی دولت.

برای دستیابی به این اهداف پژوهش بر مبنای پیمایش (نظرسنجی میدانی) قرار گرفت. ابزار جمع‌آوری اطلاعات، پرسشنامه بود که بر اساس اهداف و گروه مخاطبین، طراحی شده و به انجام رسید. بر این مبنای ۴۵ سوال در نظر گرفته شد و به اقتضای سوالات در دو مرحله پرسشگری صورت گرفت. به عبارتی برای پنج گروه بالا، با توجه به زمینه‌های تخصصی و فکری سوالات توزیع شد و هر گروه دوبار مورد پرسش واقع شدند. دور اول که سوالات مبتنی بر روندها و فرایندهای جشنواره نبود، مخاطبان مورد سوال قرار گرفتند و در دور دوم سوالاتی با محوریت موضوع مذکور پرسشگری انجام شد.

به اقتضای مخاطبان سوالات به شکل زیر توزیع شده بود:

پراکندگی سوالات در میان مخاطبان نظرسنجی

درصد	تعداد سوالات	میزان اشتراک
۱۱,۱	۵	اشتراک میان پنج گروه
۱۵,۶	۷	اشتراک میان چهار گروه
۱۷,۸	۸	اشتراک میان سه گروه
۴۰	۱۸	اشتراک میان دو گروه
۱۵,۶	۷	سوال اختصاصی در یک گروه
۱۰۰	۴۵	مجموع

تلاش بر آن شده بود که برخی از موضوعات که از اهمیت بیشتری برخوردارند از کلیه مخاطبان پرسش شود، که ۵ سوال از این ویژگی برخوردار بودند.

سوالات در ۹ پرسشنامه مختلف طراحی و توزیع شد. با توجه به اینکه غالب گروه‌ها در تهران مستقر بودند، سوالات مخصوص هر گروه در سینماهایی که حضور این افراد بیشتر بود توزیع و پرسشگری انجام شد. تنها سوالات مربوط به طلاب و روحانیون در مدرسه اسلامی هنر قم در قالب پرسشنامه مربوط به خود توزیع گردید. در استان‌ها نیز از همان سوالات مربوط به عموم مردم بهره گرفته شد.

بر این اساس در کل کشور ۸۸۸۵ پرسشنامه تکمیل و اطلاعات آنها ثبت گردید. از این میزان ۲۷۴۰ پرسشنامه مربوط به استانها و ۶۰۵۱ پرسشنامه مربوط به سینماهای شهر تهران و ۹۴ پرسشنامه مربوط به مدرسه اسلامی هنر قم است. در جدول زیر می‌توان جغرافیای پرسشگری این حجم از پرسشنامه‌ها و نسبت پرسشنامه‌های نوع «الف» و «ب» را مشاهده کرد.

جدول توزیع جغرافیایی پرسشگری در طرح نظرسنجی

کشوری	الف	ب	مجموع
استانی	۱۴۶۵	۱۲۷۵	۲۷۴۰
تهران	۴۰۱۴	۲۰۳۷	۶۰۵۱
مدرسه اسلامی هنر قم	۴۷	۴۷	۹۴
مجموع	۵۵۲۶	۳۳۵۹	۸۸۸۵

حجم پرسشنامه‌های نوع «الف» به دلیل آنکه تنوع سوالات بیشتری داشتند بیشتر از نوع «ب» است، تا بتوان از نمونه مناسب‌تری برای پرسشگری بهره برد. در نوع «ب» میزان سوالات مشابه بیشتر بود، لذا به حجم بسیار زیادی نیاز نبود و با همان حجم پاسخ‌ها قابل دریافت بود، که ۳۸ درصد پرسشنامه‌ها را شامل می‌شوند.

در برگزاری جشنواره‌های فیلم فجر در سالیان اخیر، مرسوم است سالن‌ها و سینماهای خاصی را برای اقبال مختلف در نظر بگیرند. مهمترین دسته‌بندی اقبال بر مبنای همین تقسیم بندی است که این طرح از آن الگو گرفته و شامل پنج گروه ذکر شده در اینجاست.

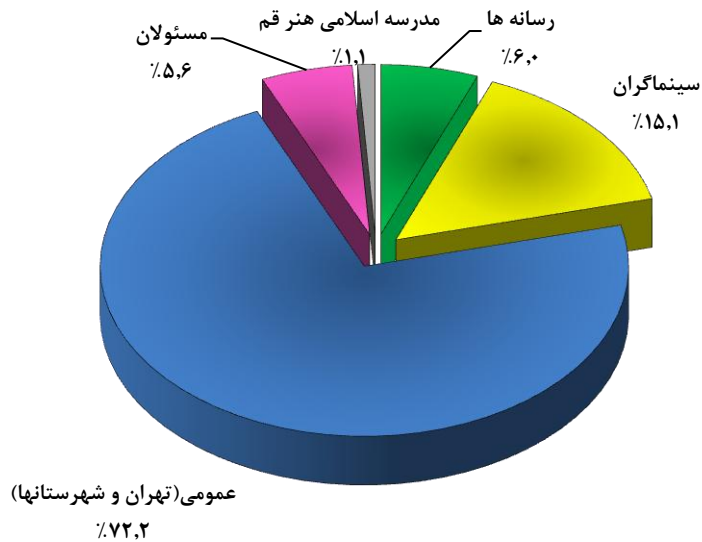
توزیع پرسشگری میان گروه‌های پنجگانه مورد بررسی در طرح نظرسنجی

کل کشور	پرسشنامه الف	پرسشنامه ب	مجموع	درصد از کل
رسانه‌ها	۳۳۸	۱۹۱	۵۲۹	۶
سینماگران	۸۱۱	۵۳۵	۱۳۴۶	۱۵,۱
عمومی (تهران و شهرستانها)	۳۹۹۲	۲۴۲۶	۶۴۱۸	۷۲,۲
مسئولان	۳۳۸	۱۶۰	۴۹۸	۵,۶
مدرسه اسلامی هنر قم	۴۷	۴۷	۹۴	۱,۱
مجموع	۵۵۲۶	۳۳۵۹	۸۸۸۵	۱۰۰

در میان گروه‌های پنجگانه مورد پرسشگری، سهم عموم مردم بسیار بیشتر بود. چنانکه ۷۲ درصد از پرسشنامه‌ها در بین آنان توزیع و پرسشگری شد. حجم سینماهایی که به عموم مردم هم اختصاص داده شده بود و نگاه تخصصی نسبت به آنها در توزیع سالن‌ها وجود نداشت، سینماهای مردمی بود. پس از آن سینماگران به عنوان گروهی که از آنها پرسشگری بیشتری شده قرار دارند و ۱۵ درصد از پرسشنامه‌ها از کسانی که به عنوان سینماگر در سالن‌های تخصصی حضور داشتند، پرسیده و تکمیل شد. رسانه‌ها با ۶ درصد و مدیران و مسئولان با ۵,۶ درصد در رده‌های بعدی قرار گرفتند. اما از آنجایی که سالن مدرسه هنر اسلامی قم تنها سالن اکران فیلم‌های جشنواره با حضور روحانیون و طلاب به صورت اختصاصی بود، حجم نمونه کمتری نسبت به دیگر گروه‌ها دارد.

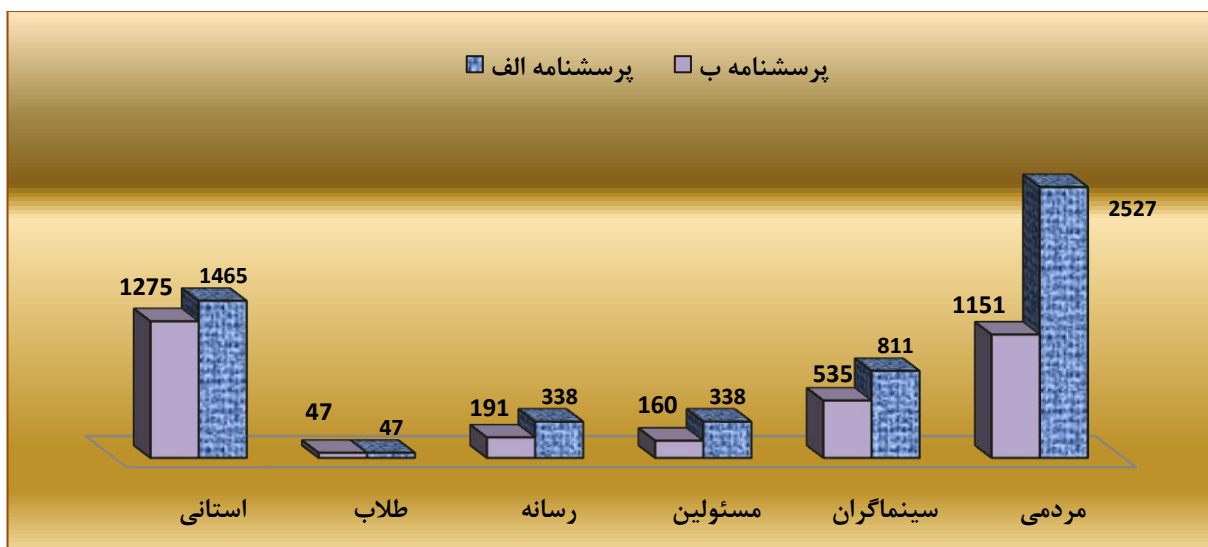
البته شایان ذکر است که در پرسشگری انجام شده در سینماهای مردمی، پرسش از گروه‌های مختلف اجتماعی، که شامل همین گروه‌ها نیز می‌باشد، به عمل آمده است.

نمودار پراکندگی پرسشنامه‌های نظرسنجی میان گروه‌های اختصاصی در نمایش فیلم‌های جشنواره

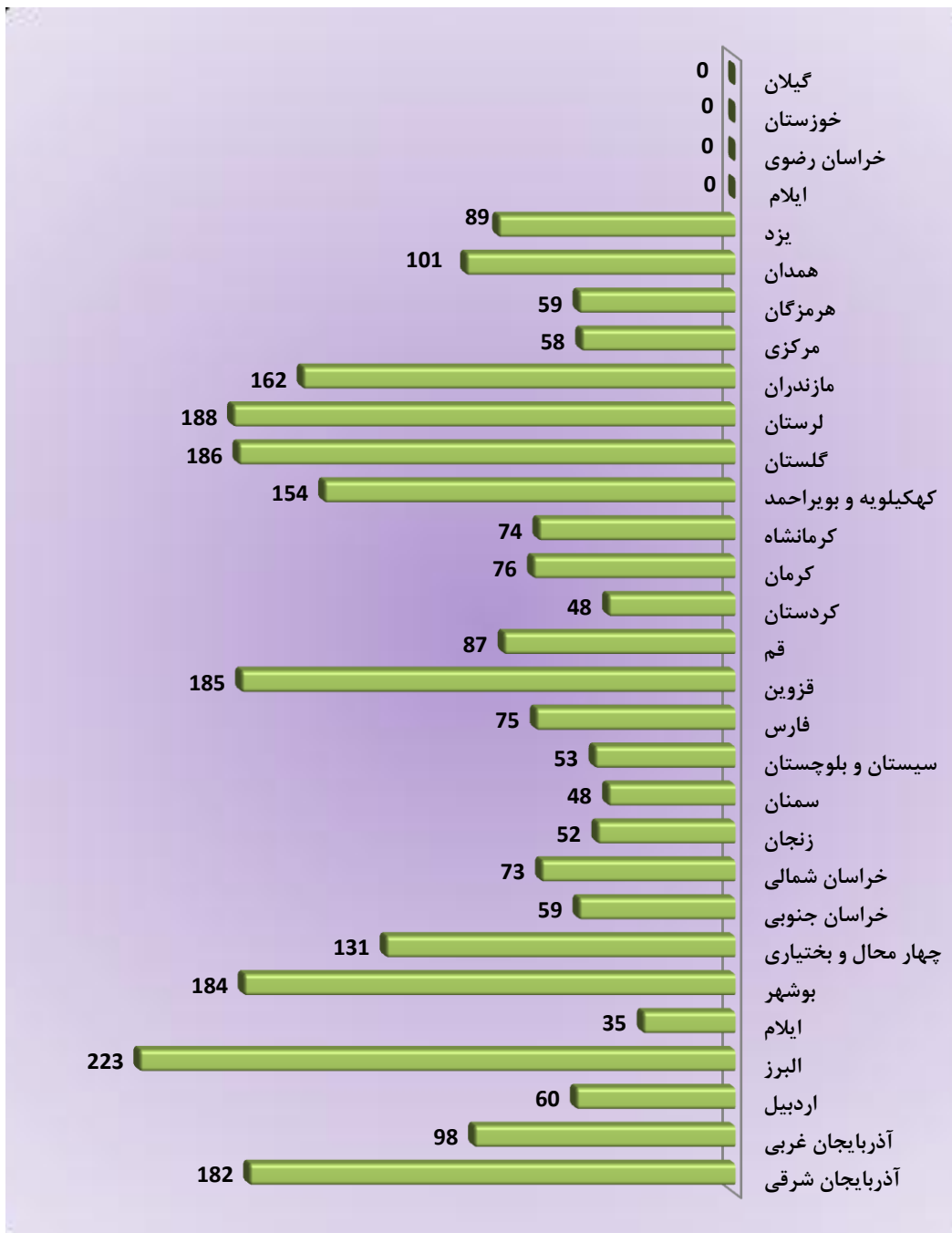
از هر دو نوع پرسشنامه‌ها از همه پنج گروه استفاده شد. همچنانکه در مطالب فوق ذکر شد سهم پرسشنامه‌های نوع «الف» بیشتری از نوع «ب» است، که این نسبت در اکثر گروه‌ها رعایت شد. تنها گروه طلاب و روحانیون به دلیل حجم نمونه کم این گروه به صورت مساوی هر دو نوع پرسشنامه‌ها توزیع شد. در استان‌ها نیز همین نسبت رعایت شد.

نسبت پرسشنامه‌های نوع «الف» و «ب» در میان گروه‌های مختلف نظرسنجی و استانی

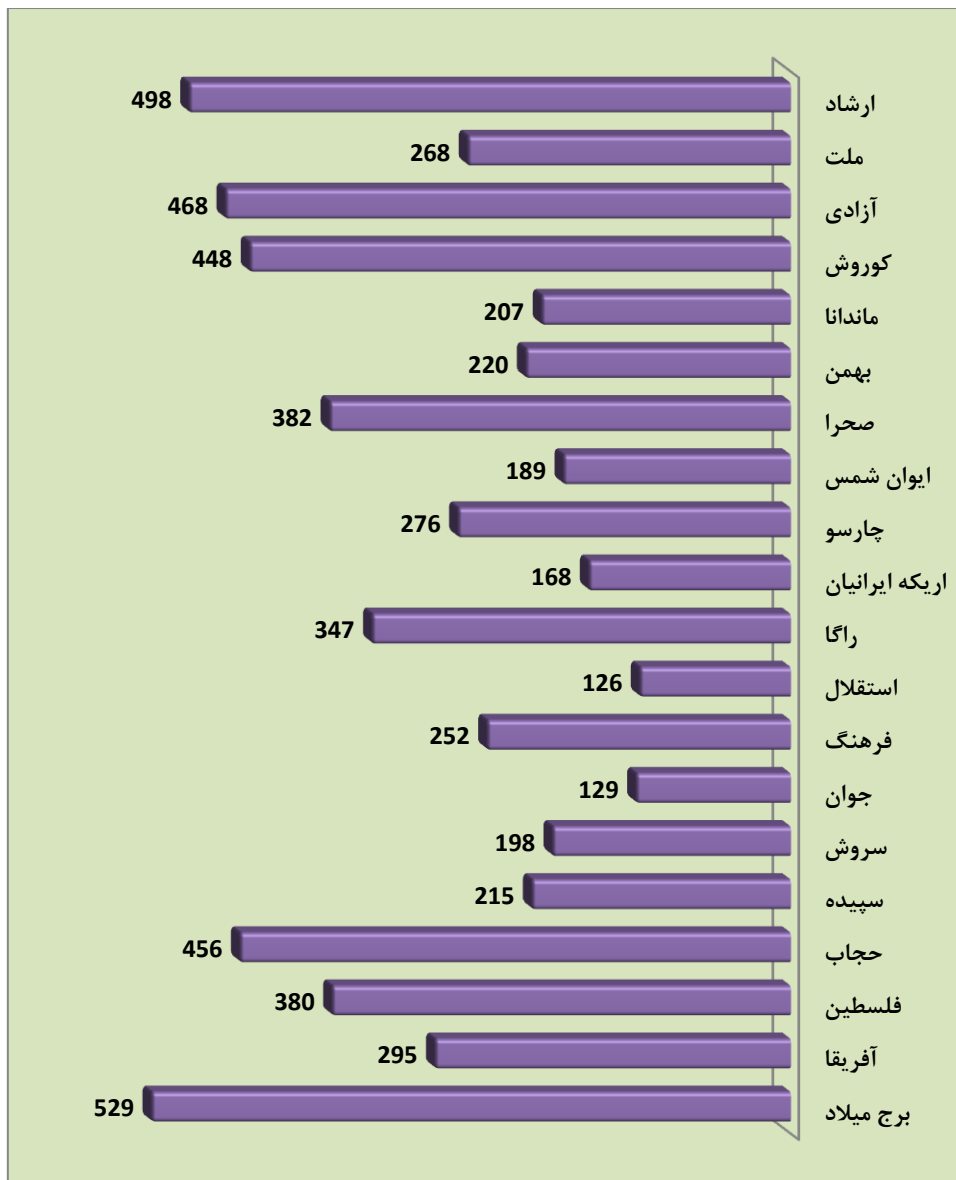
با توجه به اینکه جشنواره سی و پنجم در کل کشور برگزار گردیده بود، در این طرح با همه استان‌ها (ادارات کل فرهنگ و ارشاد اسلامی) هماهنگی‌های لازم به عمل آمد تا در سالن‌های جشنواره در این استان‌ها نظرسنجی اجرا شود. در این مسیر کلیه استان‌ها به جز گیلان، خوزستان، خراسان رضوی و ایلام طرح اجرا شد. پرسشنامه‌های جمع‌آوری شده از این استان‌ها نشان می‌دهد که در استان البرز بیشترین حجم پرسشنامه گرد آمد و پس از آن استان‌های لرستان، گلستان، قزوین و بوشهر قرار دارند.

پراکندگی جغرافیایی پرسشگری و حجم داده‌ها در استانهای کشور (بدون استان تهران) در طرح نظرسنجی

در کنار استان‌های کشور مرکز اصلی اجرای طرح نظرسنجی در شهر تهران بود که اکثر سینماهای مجری جشنواره ذیل طرح قرار گرفتند. سالن‌های برج میلاد به دلیل آنکه محل نمایش ویژه رسانه‌ها بود بیشترین تعداد پرسش‌گری‌ها انجام شد و پس از آن سالن اجتماعات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی به عنوان سالن اختصاصی مسئولان قرار گرفته است. پس از آن سینماهای کوروش و آزادی به عنوان سینماهای مردمی و سالن‌های حجاب به عنوان سالن دست‌اندرکاران سینمایی در رده‌های بعدی قرار دارند.

پراکندگی سینماها برای پرسشگری و حجم داده‌ها در سینماهای شهر تهران در طرح نظرسنجی

سیمای پاسخگویان

در این نظرسنجی ۸۸۸۵ نفر حضور داشتند. برای اینکه تنوع لازم در پاسخگویان ایجاد شود، سعی گردید از افراد مختلف که دارای ویژگی‌های متفاوتی بودند پرسشگری شود. در ادامه این تنوع را مورد بررسی قرار می‌دهیم.

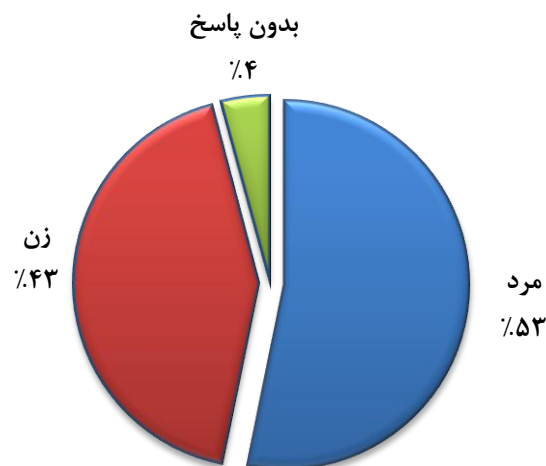
از بین پاسخگویان تعداد مردان بالاتر از زنان بودند. این نشان می‌دهد تعداد مردانی که به جشنواره آمده‌اند بیشتر از زنان بوده است. با اینحال اختلاف چندانی مشاهده نمی‌گردد.

جدول تعداد پاسخگویان بر اساس جنسیت در نظرسنجی

جنسیت	فراوانی	درصد
مرد	۴۷۲۶	۵۳,۲
زن	۳۷۹۷	۴۲,۷
بدون پاسخ	۳۶۲	۴,۱
مجموع	۸۸۸۵	۱۰۰

۵۳ درصد از پاسخگویان مرد و ۴۳ درصد نیز زن بودند و ۴ درصد از پاسخگویان نیز به این سوال پاسخی ندادند.

نمودار درصدی تعداد پاسخگویان بر اساس جنسیت در نظرسنجی

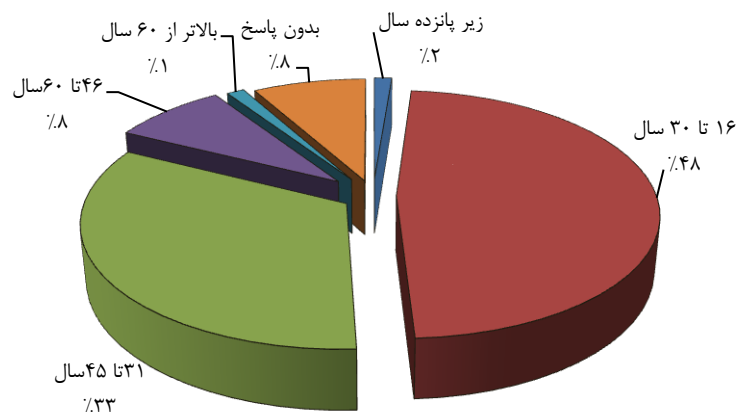
اکثر پاسخگویان در سنین ۱۶ تا ۴۵ سال قرار داشتند که نشان می‌دهد قشر جوان و میانسال مخاطبین اصلی جشنواره و این نظرسنجی بودند. در این بین افراد جوان حضور بیشتری داشتند.

جدول تعداد پاسخگویان بر اساس سن در نظرسنجی

سن	فراوانی	درصد
زیر پانزده سال	۱۱۲	۱,۳
۱۶ تا ۳۰ سال	۴۲۶۳	۴۸,۰
۳۱ تا ۴۵ سال	۲۹۴۲	۳۳,۱
۴۶ تا ۶۰ سال	۷۳۳	۸,۲
بالتر از ۶۰ سال	۱۱۱	۱,۲
بدون پاسخ	۷۲۴	۸,۱
مجموع	۸۸۸۵	۱۰۰

۴۸ درصد از پاسخگویان ۱۶ تا ۳۰ سال سن داشتند و ۳۳ درصد نیز در سنین ۳۱ تا ۴۵ سال واقع بودند. کمترین تعداد مخاطبین این نظرسنجی مربوط به افراد بالای ۶۰ سال بود که تنها ۱ درصد از کل پاسخگویان را شامل می‌شدند.

نمودار درصدی تعداد پاسخگویان بر اساس سن در نظرسنجی

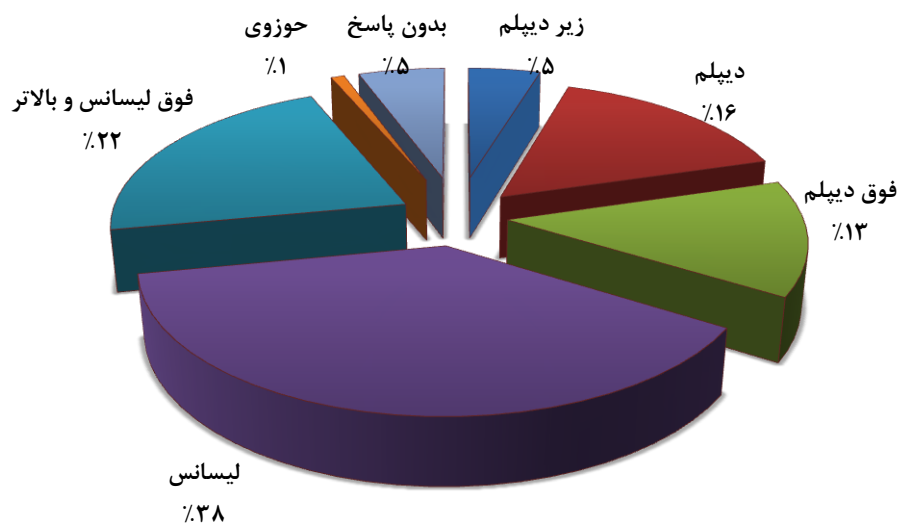
حجم قابل توجهی از پاسخگویان این نظرسنجی افراد با تحصیلات بالاتر از لیسانس بودند که این خود می-تواند نشانه‌ای بر این باشد که مخاطبین سینمای ایران را این گروه از افراد تشکیل می‌دهند. لیسانسه‌ها و افراد با مدرک فوق لیسانس و بالاتر بیشترین تعداد پاسخگویان این نظرسنجی را تشکیل می‌دهند.

جدول تعداد پاسخگویان بر اساس تحصیلات در نظرسنجی

تحصیلات	فراوانی	درصد
زیر دیپلم	۴۱۳	۴,۶
دیپلم	۱۳۹۹	۱۵,۷
فوق دیپلم	۱۱۸۷	۱۳,۴
لیسانس	۳۳۹۸	۳۸,۲
فوق لیسانس و بالاتر	۱۹۱۸	۲۱,۶
حوزوی	۷۶	۰,۹
بدون پاسخ	۴۹۴	۵,۶
مجموع	۸۸۸۵	۱۰۰

در میان پاسخگویان ۶۰ درصد دارای تحصیلات لیسانس و بالاتر از آن بودند و درکنار آنها ۱ درصد نیز از به صورت خاص تحصیلات حوزوی داشتند. تنها ۵ درصد از پاسخگویان تحصیلاتی زیردیپلم داشتند.

نمودار درصدی تعداد پاسخگویان بر اساس تحصیلات در نظرسنجی

یکی از ویژگی‌های بارز این دوره از نظرسنجی این بوده که به تخصصی شدن سالن‌های سینما، که از سوی مدیریت جشنواره برای مشاهده آثار سینمایی ایجاد شده بود، توجه کرد و سعی شد از این منظر به مشاغل متنوع‌تری در نظرسنجی دسترسی وجود داشته باشد. با این نگاه ۲۹ شغل شناسایی و از پرسشگران در گروه‌های مختلف نظرسنجی پرسیده شد که پس از جمع‌بندی این مشاغل، جدول زیر به دست آمد. کارمندان، دانشجویان و هنرمندان و سینماگران مهمترین بخش از پاسخگویان این نظرسنجی را تشکیل می‌دهند.

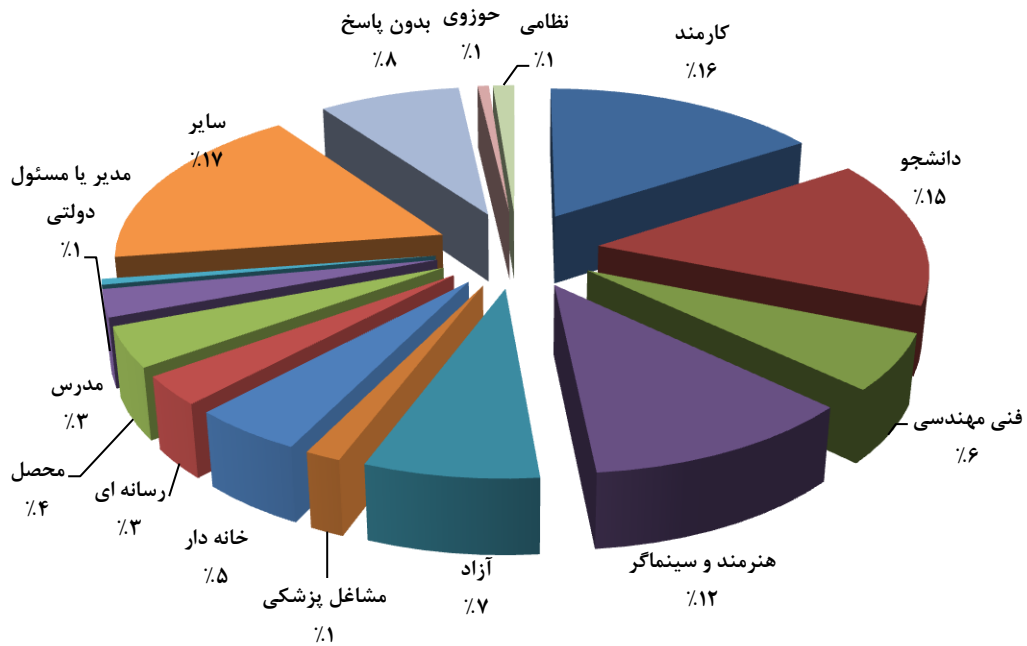
جدول تعداد پاسخگویان بر اساس شغل در نظرسنجی

درصد	فراوانی	شغل
۱۵,۸	۱۴۰۶	کارمند
۱۵,۳	۱۳۶۰	دانشجو
۵,۸	۵۱۸	فنی مهندسی
۱۱,۵	۱۰۲۶	هنرمند و سینماگر
۷,۳	۶۵۱	آزاد
۱,۵	۱۳۴	مشاغل پزشکی
۴,۷	۴۲۰	خانه دار
۳,۰	۲۶۹	خبرنگار
۴,۲	۳۶۹	محصل
۲,۸	۲۵۰	مدرس
۰,۶	۵۳	مدیر یا مسئول دولتی
۰,۶	۵۷	حوزوی
۱,۲	۱۰۸	نظامی
۱۷,۴	۱۵۴۷	سایر
۸,۱	۷۱۷	بدون پاسخ
۱۰۰	۸۸۸۵	مجموع

نکته قابل توجه آن است که بالا بودن حجم پاسخگویان گزینه «سایر» مشاغل، به این دلیل است که در پرسشنامه‌های تخصصی مربوط به هر یک از گروه‌ها، در کنار مشاغل تخصصی به ناچار از گزینه «سایر» استفاده شد، که به همین دلیل حجم «سایر» بیشتر شده است.

۱۶ درصد از پاسخگویان کارمند دولت یا مجلس شورای اسلامی بوده و در کنار آنها ۱۵ درصد نیز دانشجویان بودند. ۱۲ درصد از پاسخگویان نیز از هنرمندان در رشته‌های مختلف سینمایی و غیرسینمایی بودند. این سه گروه از مشاغل بالاترین حجم پاسخگویان این نظرسنجی را تشکیل می‌دهند.

نمودار درصدی تعداد پاسخگویان بر اساس شغل در نظر سنجی

برای اطلاع بیشتر جدول زیر تنوع مشاغل را نشان می دهد:

شغل	فراوانی	شغل	فراوانی
کارمند	1406	مدیر تولید	17
دانشجو	1360	مشاور نماینده مجلس	7
فنی مهندسی	518	منتقد	104
هنرمند	600	نظامی	108
آزاد	651	استاد حوزه	12
آهنگساز	23	نماینده مجلس	1
بازیگر	75	صدابردار	12
مشاغل پزشکی	134	طلبه	45
تدوینگر	38	سر دبیر	31
تهیه کننده	49	عکاس	46
خانۀ دار	420	فیلمبردار	8
خبرنگار	114	فیلمنامه نویس	59
محقق	369	کارگردان	99
مدرس	250	سایر	1547
مدیر مسئول	20	بدون پاسخ	717
مدیر دولتی	45	مجموع	8885

در پایان مقدمه سوالات این نظرسنجی و گروه‌های هدف در آن ارائه می‌شود. شایان ذکر است که در این جدول با سوالات و پراکندگی آنها در میان هر یک از گروه‌ها می‌توان آشنا شد.

ردیف	سوالات	عمومی		مسئولین		سینماگران		رسانه		طلاب
		الف	ب	الف	ب	الف	ب	الف	ب	
۱	موفقیت فیلم سازان در طرح مسائل روز جامعه را چگونه ارزیابی می کنید									
۲	فیلم های جشنواره تا چه حد رضایت شما را جلب کردند									
۳	به نظر شما فیلم های جشنواره تا چه حد در انتقال مفاهیم امید و اعتماد به نفس ملی موثرند									
۴	به نظر شما کدامیک از موارد زیر در افزایش مخاطب سینمای ایران در سال ۱۳۹۵ موثرتر بوده اند									
۵	کدام شیوه تبلیغ را در معرفی آثار سینمایی در زمان اکران موثرتر می دانید									
۶	به نظر شما فیلم های جشنواره تا چه حد قابلیت اکران جهانی را دارد									
۷	فیلم های جشنواره به چه میزان در اکران عمومی فروش خواهند داشت									
۸	جشنواره امسال را نسبت به جشنواره سال قبل چگونه ارزیابی می کنید									
۹	مهمترین دستاورد سینمای ایران در دولت یازدهم را چه می دانید									
۱۰	تا چه اندازه از محتوای دفترچه سیاست های سازمان سینمایی آگاهی دارید									
۱۱	سیاست های سالانه سازمان سینمایی تا چه میزان بر حل مشکلات و توسعه سینمای ایران تاثیر دارد									
۱۲	مهمترین راهکار در رونق سینمای گروه کودک و نوجوان چیست؟									
۱۳	به نظر شما فیلم های جشنواره تا چه حد با مخاطب منطقه ای (مسلمانان و فارسی زبانان) ارتباط برقرار می کند									
۱۴	تا چه اندازه موافق با طرح پوستر این دوره جشنواره برای سال آینده هستید									
۱۵	تغییرات ایجاد شده در دوره های مختلف جشنواره فیلم فجر ...									
۱۶	تا چه حد با ادغام و داروی یکجای آثار سینمایی بخش هنر و تجربه، فیلم اولی ها و فیلم های حرفه ای در جشنواره موافقت									
۱۷	سینمای ایران تا چه اندازه با آموزه های انقلابی همسو است									
۱۸	فیلم های سینمایی سال ۱۳۹۵ تا چه میزان مبتنی بر سبک زندگی ایرانی - اسلامی بوده است									
۱۹	بهترین فیلمی که در سال ۱۳۹۵ دیده اید را نام ببرید									
۲۰	به نظر شما مهمترین نقش دولت در سینما چه باید باشد									
۲۱	به نظر شما تلویزیون(صدا و سیما) چه اندازه در رشد کمی و کیفی سینمای ایران موثر است									
۲۲	فیلم های جشنواره تا چه میزان مبتنی بر سبک زندگی ایرانی - اسلامی هستند									
۲۳	تا چه حد از نحوه فروش بلیط جشنواره رضایت دارید									
۲۴	تا چه حد با انتخاب فیلم های جشنواره موافقت									
۲۵	تا چه حد نشست های نقد و بررسی فیلم ها را موثر می دانید									
۲۶	تا چه اندازه با حضور آثار مستند در جشنواره فیلم فجر موافقت									
۲۷	تا چه اندازه با حضور بخش فیلم کوتاه در جشنواره فیلم فجر موافقت									
۲۸	تا چه اندازه با حضور بخش هنر و تجربه در جشنواره فیلم فجر موافقت									
۲۹	تا چه حد با برگزاری همزمان جشنواره در سرتاسر کشور موافقت									
۳۰	ورود کارگردان های فیلم اولی در عرصه سینما را چگونه ارزیابی می کنید									
۳۱	نقش فیلم ها در انعکاس دغدغه های نظام و دولت را چگونه ارزیابی می کنید									
۳۲	تا چه حد فیلم ها به بازتابی سازندگی و محرومیت زدایی کشور کمک می کنند									
۳۳	سینمای ایران در ارائه مفاهیم دینی و اعتقادی چگونه عمل کرده است									
۳۴	رسانه های سینمایی تا چه میزان در راستای مسائل اصلی سینمای ایران عمل می کنند									
۳۵	وضعیت تعامل مجلس شورای اسلامی(به ویژه کمیسیون فرهنگی) با سینمای ملی را چگونه ارزیابی می کنید									
۳۶	وضعیت تعامل دولتمردان با سینمای ملی را چگونه ارزیابی می کنید									
۳۷	به نظر شما ارتباط نویسندگان با سینما گران در ایران چگونه می باشد									
۳۸	نقش روحانیون را در ارتقای سینمای ایران چگونه ارزیابی می کنید									
۳۹	از کدامیک از بخش هایی سالن سینما بیشتر رضایت دارید									
۴۰	چهره روحانیت در آثار سینمایی تا چه حد به روحانی واقعی نزدیک است									
۴۱	نقش رسانه در سینمای ایران									
۴۲	معمولا هر چند وقت یک بار به سینما می روید									
۴۳	بیشتر طرفدار چه نوع(ژانر) فیلم هایی هستید									
۴۴	آیا تا بحال از سیستم (VOD) ویدئو درخواستی استفاده کرده اید									
۴۵	کدام ویژگی در فیلم شما را به سینما می کشاند									

- خانه های به رنگ قهوه‌ای به معنای آن است که در گروه مربوطه سوال موردنظر پرسیده شده است.
- رنگهای هر یک از گروه‌ها برای ایجاد تمایز در اجرای نظرسنجی در نظر گرفته شده است.